

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างและการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชีวิตและผลงานปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ศึกษากระบวนการสร้างและการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่และเพื่อวิเคราะห์ผลงานปราชญ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ ดำเนินการโดยวิจัยเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดแพร่จำนวน ๒๐ ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยคำชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นบรรพชิต คิดเป็นร้อยละคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ เป็นปราชญ์ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ นักการเมือง ๕.๐๐ นักวิชาการ ๕.๐๐ วัฒนธรรม ๕.๐๐ ข้อมูลระดับอายุ พบว่า อายุ ๔๐-๔๕ คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๐ อายุ ๔๖-๖๐ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ อายุ ๖๑-๘๐ คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๐ ข้อมูลระดับการศึกษา พบว่า ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ และสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ ข้อมูลด้านอาชีพ พบว่า รับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ กสิกรรม คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๐ ข้อมูลด้านบทบาทหรือสถานภาพในชุมชน เป็นพระสงฆ์ ๕๐.๐๐ ปราชญ์ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ นักวิชาการคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ นักการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐ มัคทายก คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ และกรรมการวัด คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐

๕.๑.๒ สรุปผลข้อมูลการสัมภาษณ์^๑ พระสงฆ์ ปราชญ์ท้องถิ่น นักวิชาการและนักการเมือง กรรมการวัด มัคคทายก จำนวน ๒๐ รูป/คนที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างและการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตและผลงานด้านปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ชีวิตและผลงานปราชญ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาเคยผ่านการบรรพชาอุปสมบททั้งสิ้นตลอดถึงมีความเกี่ยวข้องข้องกับชุมชนสังคม

^๑ สัมภาษณ์เชิงลึก, พระสงฆ์ ปราชญ์ท้องถิ่น นักวิชาการ นักประวัติศาสตร์, ระหว่าง วันที่ ๑๑-๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ช่วงเวลาตั้งแต่ ๐๙.๐๐-๑๕.๐๐ น.

วัฒนธรรม เชี่ยวชาญด้านภาษาล้านนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นตลอดถึงเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรม และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะ พ่อนิคม ภาโถม แต่งวรรณกรรมธรรมล้านนาเรื่อง มหาวิบาก

มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงผลกระทบทางพระพุทธศาสนาที่บุคคลจะต้องได้รับแตกต่างกันไป และพ่อน้อย หม้อดี แต่งวรรณกรรมธรรมล้านนา เรื่อง สารการวิจิตร มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการเจริญเมตตาเป็นเหตุให้อายุยืนยาวนิยมสาธยายในงานสืบชะตาต่ออายุผู้ป่วย หรืองานอายุวัฒนมงคล

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนผลักดันให้ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

จากการสัมภาษณ์ พระราชเขมากร เจ้าคณะจังหวัดแพร่ และพระโกสีย์เจติยารักษ์ตลอดถึง นายน้อย หม้อดี วัฒนธรรมนายเหล่ง ทิดพัน ปราชญ์ท้องถิ่น ทำให้ทราบว่าทั้งพระสงฆ์และวัฒนธรรมตลอดถึงปราชญ์ท้องถิ่นต่างให้การสนับสนุนปราชญ์ท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักในสังคมอย่างแพร่หลาย เช่นการยกย่องในด้านภูมิปัญญา การให้เกียรติบัตร และโล่เชิดชูผลงานของปราชญ์ท้องถิ่น แต่ละสาขาอาชีพตลอดถึงจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนเป็นต้น

๓) ข้อมูลของปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ด้านภาษาล้านนา

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านภาษาล้านนา ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ประกอบด้วยพระครูวิฑิต พิพัฒนาภรณ์ พระครูวิจิตรนวกาโรศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล นายวูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพัน นายสุภาพ เกตุวิรินทร์ ทำให้ทราบว่าแต่ละท่านมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาล้านนา โดยการถ่ายทอดมาจากอดีตเจ้าอาวาสบูรพาจารย์ และศึกษาจากธรรมล้านนา และสมุดข่อย เป็นต้น

๔) ข้อมูลของปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ ด้านวรรณกรรม

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ เกี่ยวกับวรรณกรรม พระครูวิฑิตพิพัฒนาภรณ์ ได้เขียนธรรมล้านนาเรื่อง พระเจ้าเลียบโลกพรรณนาเกี่ยวกับการเสด็จโปรดเวไนยสัตว์ของพระพุทธเจ้า พระครูวิจิตรนวกาโรศล ได้เขียนธรรมล้านนา เรื่องพุทธสังคโลก พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล ได้เขียนธรรมล้านนาเรื่องเต้าน้อยองค์คำ และ เรื่องแมงสีหูห้าตา ซึ่งวรรณกรรมแต่ละเรื่องมีสาระเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตล้านนา

๕) ข้อมูลคุณค่าของปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ด้านวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ เกี่ยวกับความรู้ด้านวัฒนธรรม โดยพระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธิรจิตโต พระครูปัญญาสารนิวิฐ นายปรีชา เตสุกาศ นายนิคม ภาโถม นายเสรี ชัยลอม ทำให้ทราบว่าปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้อยู่ยืน โดยเฉพาะการประกอบพิธีกรรมทางล้านนา และการสืบวิถีชีวิตแบบ ล้านนา พระคุณเจ้าได้นำเอาหลักการดำเนินชีวิตวัฒนธรรมประเพณีล้านนา ถ่ายทอดสู่ประชาชนผ่านการเทศนาและเข้าไปสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ตลอดถึงการจัดอบรมการทำบายสีสู่ขวัญ การจัดทำเครื่องสืบชะตา การส่งเคราะห์แก่ประชาชนและนักเรียน ตามวัดและโรงเรียน ให้ความรู้เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านรายการวิทยุท้องถิ่น เป็นต้น

๖) ข้อมูลการได้มาซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการได้มาซึ่งองค์ความรู้ โดยพระครูวิทิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมาวุธ พระครูวิจิตรนวกการโกศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธีรจิตโต นายวูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพัน สรุบได้ว่าการได้มาซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดมาจากอดีตเจ้าอาวาสบูรพาจารย์ และศึกษาจากธรรมล้ำนา และสมุดข่อย รวมทั้งการเข้าไปมอบตัวเป็นศิษย์ศึกษาในวัด หรือสำนักสงฆ์ครูบาผู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ปราชญ์ท้องถิ่นแต่ละด้าน โดยได้รับการถ่ายทอดทางวาจา หรือธรรมล้ำนา สมุดข่อย โดยเฉพาะตำรายาพื้นเมืองซึ่งรักษาโรคบางอย่างที่แพทย์แผนปัจจุบันยังรักษาไม่หายช่วยรักษาชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี

๗) ข้อมูลการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการใช้องค์ความรู้ โดยพระราชเชมมาร, ผศ.ดร. พระโกศัยเจติยารักษ์ ดร.พระครูวิทิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมาวุธ พระครูวิจิตรนวกการโกศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธีรจิตโต รต.ภาคิน หนูพุ่น นายสมาน สร้อยเงิน นายวูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพัน นายทวี กาทองทุ่ง โดยสรุป ปราชญ์ท้องถิ่นทุกท่านใช้องค์ความรู้ในการเทศนา อบรมตามหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับนิมนต์ และเชิญไปบรรยาย หรือได้รับงบประมาณในการจัดอบรมเผยแพร่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

๘) ข้อมูลการสร้างองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการใช้องค์ความรู้ โดยพระราชเชมมาร, ผศ.ดร. พระโกศัยเจติยารักษ์ ดร.พระครูวิทิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมาวุธ พระครูวิจิตรนวกการโกศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธีรจิตโต รต.ภาคิน หนูพุ่น นายสมาน สร้อยเงิน นายวูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพัน นายทวี กาทองทุ่ง โดยสรุป ปราชญ์ท้องถิ่นทุกท่านสร้างองค์ความรู้โดยการเขียนตำราท้องถิ่น และงานแปลธรรม สมุดข่อยที่เป็นภาษาล้านนาถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทยสู่ชุมชน และตีแผ่เผยแพร่เป็นเอกสาร แจกจ่ายไปยังหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาท้องถิ่น

๙) ข้อมูลการนำองค์ความรู้ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการนำเอาความรู้ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยพระราชเชมมาร ผศ. ดร.พระโกศัยเจติยารักษ์ ดร.พระครูวิทิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมาวุธ พระครูวิจิตรนวกการโกศลพระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธีรจิตโต รต.ภาคิน หนูพุ่น นายสมาน สร้อยเงิน นายวูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพัน นายทวี กาทองทุ่ง โดยสรุป ปราชญ์ท้องถิ่นแต่ละท่านอยู่ใกล้ชิดชุมชนท้องถิ่นและมีบทบาทในสังคม แต่ละสาขาอาชีพ มีความคล่องตัวในการนำเอาความรู้สู่การส่งเสริมวัฒนธรรมตามแบบอย่างวิถีชีวิตชุมชนล้านนา เช่นการถ่ายทอดการทำบายสีสู่ขวัญ การทำยาสมุนไพร การสอนฟ้อน

เก็บ การสอนตีกลองปฐจา การสอนเย็บใบตองงานลอยกระทง เป็นต้น โดยใช้วัด และสถานศึกษา ในหมู่บ้าน และศาลาประชาคมเป็นที่อบรมส่งเสริมความรู้ด้านวัฒนธรรม

๕.๒ อภิปรายผล

๑.กระบวนการสร้างและการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ที่คณะผู้วิจัยได้ไป ทำการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารหลักฐาน จำนวนทั้งสิ้น ๒๐ แห่งทั่วจังหวัดแพร่ ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ปราชญ์ท้องถิ่น นักวิชาการและนักประวัติศาสตร์ จำนวน ๒๐ รูป/คน ดังปรากฏในบทที่ ๔ นั้น ผลการวิจัย พบว่า

๓) ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตและผลงานด้านปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ชีวิตและผลงานปราชญ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาเคยผ่านการบรรพชาอุปสมบททั้งสิ้นตลอดถึงมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนสังคม วัฒนธรรม เชี่ยวชาญด้านภาษาล้านนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นตลอดถึงเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรม และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะ ฟอณิกม ถาโถม แต่งวรรณกรรมธรรมล้านนาเรื่อง มหาวิบาก

มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงผลกระทบทางพระพุทธศาสนาที่บุคคลจะต้องได้รับแตกต่างกันไป และพื่อน้อย หม้อดี แต่งวรรณกรรมธรรมล้านนา เรื่อง สารการวิจิตร มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการเจริญเมตตาเป็นเหตุให้อายุยืนยาวนานนิยามสาธยายในงานสืบชะตาต่ออายุผู้ป่วย หรืองานอายุวัฒนมงคล

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนผลักดันให้ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

จากการสัมภาษณ์ พระราชเขมากร เจ้าคณะจังหวัดแพร่ และพระโกสีย์เจติยารักษ์ตลอดถึง นายน้อย หม้อดี วัฒนธรรมนายเหล่ง ทิดพิน ปราชญ์ท้องถิ่น ทำให้ทราบว่าทั้งพระสงฆ์และวัฒนธรรมตลอดถึงปราชญ์ท้องถิ่นต่างให้การสนับสนุนปราชญ์ท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักในสังคมอย่างแพร่หลาย เช่นการยกย่องในด้านภูมิปัญญา การให้เกียรติบัตร และโล่เชิดชูผลงานของปราชญ์ท้องถิ่น แต่ละสาขาอาชีพตลอดถึงจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุน เป็นต้น

๓) ข้อมูลของปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ด้านภาษาล้านนา

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านภาษาล้านนา ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ประกอบด้วยพระครูวิฑิตพิพัฒนภรณ์ พระครูวิจิตรนวการโกศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล นายจูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพิน นายสุภาพ เกตุวีรพันธ์ ทำให้ทราบว่าแต่ละท่านมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาล้านนา โดยการถ่ายทอดมาจากอดีตเจ้าอาวาสบูรพาจารย์ และศึกษาจากธรรมล้านนา และสมุดข่อย เป็นต้น

๔) ข้อมูลของปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ ด้านวรรณกรรม

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ เกี่ยวกับวรรณกรรม พระครูวิฑิตพิพัฒนภรณ์ ได้เขียนธรรมล้านนาเรื่อง พระเจ้าเลียบโลกพรรณนาเกี่ยวกับการเสด็จโปรดเวไนยสัตว์ของพระพุทธเจ้า พระครูวิจิตรนวการโกศล ได้เขียนธรรมล้านนา เรื่องพุทธสังคโลก พระครูไพโรจน์

พัฒนโกศล ได้เขียนธรรมล้านนาเรื่องเต้าน้อยองค์คำ และ เรื่องแมงสีหูห้าตา ซึ่งวรรณกรรมแต่ละเรื่องมีสาระเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตล้านนา

๕) ข้อมูลคุณค่าของปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ด้านวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านความรู้ เกี่ยวกับความรู้ด้านวัฒนธรรม โดยพระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธีรจิตโต พระครูปัญญาสารนิวิฐ นายปรีชา เตสุกาศ นายนิคม ถาโถม นายเสรี ชัยลอม ทำให้ทราบว่าปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้อยู่ยืน โดยเฉพาะการประกอบพิธีกรรมทางล้านนา และการสืบวิถีชีวิตแบบ ล้านนา พระคุณเจ้าได้นำเอาหลักการดำเนินชีวิตวัฒนธรรมประเพณีล้านนา ถ่ายทอดสู่ประชาชนผ่านการเทศนาและเข้าไปสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ตลอดถึงการจัดอบรมการทำบายสีสู่ขวัญ การจัดทำเครื่องสืบชะตา การส่งเคราะห์แก่ประชาชนและนักเรียน ตามวัดและโรงเรียน ให้ความรู้เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านรายการวิทยุท้องถิ่น เป็นต้น

๖) ข้อมูลการได้มาซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการได้มาซึ่งองค์ความรู้ โดยพระครูวิฑิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมาวุธ พระครูวิจิตรนวการโกศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธีรจิตโต นายวุฒัน ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิตพันธ์ สรุพบได้ว่าการได้มาซึ่งองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดมาจากอดีตเจ้าอาวาส บุรพจารย์ และศึกษาจากธรรมล้านนา และสมุดข่อย รวมทั้งการเข้าไปมอบตัวเป็นศิษย์ศึกษาในวัด หรือสำนักสงฆ์ครูบาผู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ปราชญ์ท้องถิ่นแต่ละด้าน โดยได้รับการถ่ายทอดทางวาจา หรือธรรมล้านนา สมุดข่อย โดยเฉพาะตำรายาพื้นเมืองซึ่งรักษาโรคบางอย่าง ที่แพทย์แผนปัจจุบันยังรักษาไม่หายช่วยรักษาชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี

๗) ข้อมูลการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการใช้องค์ความรู้ โดยพระราชเชมากร,ผศ.ดร. พระโกศัยเจติยารักษ์ ดร.พระครูวิฑิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมาวุธ พระครูวิจิตรนวการโกศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก ธีรจิตโต รต.ภาคิน หนูพูน นายสมาน สร้อยเงิน นายวุฒัน ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิตพันธ์ นายทวี กาทองทุ่ง โดยสรุป ปราชญ์ท้องถิ่นทุกท่านใช้องค์ความรู้ในการเทศนา อบรมตามหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับนิมนต์ และเชิญไปบรรยาย หรือได้รับงบประมาณในการจัดอบรมเผยแพร่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

๘) ข้อมูลการสร้างองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการใช้องค์ความรู้ โดยพระราชเชมากร,ผศ.ดร. พระโกศัยเจติยารักษ์ ดร.พระครูวิฑิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมาวุธ พระครูวิจิตรนวการโกศล พระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณรัชต์ พระอธิการดิเรก

ถิรจิตโต รต.ภาคิน หนูพูน นายสมาน สร้อยเงิน นายวูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพั้น นายทวี กาทองทุ่ง

โดยสรุป ปราชญ์ท้องถิ่นทุกท่านสร้างองค์ความรู้โดยการเขียนตำราท้องถิ่น และงานแปล ธรรม สมุดข่อยที่เป็นภาษาล้านนาถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทยสู่ชุมชน และตีแผ่เผยแพร่เป็น เอกสาร แจกจ่ายไปยังหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาท้องถิ่น

๙) ข้อมูลการนำองค์ความรู้ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นถึงการนำเอาความรู้ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย พระราชเชมากร ผศ. ดร.พระโกศยเจติยารักษ์ ดร.พระครูวิทิตพิพัฒนาภรณ์ พระครูนิสิฐธรรมมาวุธ พระครูวิจิตรนวการโกศลพระครูไพโรจน์พัฒนโกศล พระมหากิตติศักดิ์ กิตติวฑฒโน พระครูสิริวรรณ รัชต์ พระอธิการดิเรก ถิรจิตโต รต.ภาคิน หนูพูน นายสมาน สร้อยเงิน นายวูเม่น ลมทาวงค์ นายเหล่ง ทิดพั้น นายทวี กาทองทุ่ง โดยสรุป ปราชญ์ท้องถิ่นแต่ละท่านอยู่ใกล้ชิดชุมชนท้องถิ่นและมี บทบาทในสังคม แต่ละสาขาอาชีพ มีความคล่องตัวในการนำเอาความรู้สู่การส่งเสริมวัฒนธรรมตาม แบบอย่างวิถีชีวิตชุมชนล้านนา เช่นการถ่ายทอดการทำบายสีสู่ขวัญ การทำยาสมุนไพร การสอนฟ้อน เล็บ การสอนตีกองปฐา การสอนเย็บใบตองงานลอยกระทง เป็นต้น โดยใช้วัด และสถานศึกษาใน หมู่บ้าน และศาลาประชาคมเป็นที่อบรมส่งเสริมความรู้ด้านวัฒนธรรม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

๑.ควรมีวิจัยเกี่ยวกับการปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ร่วมกับการวิจัย เรื่องกระบวนการสร้างและการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เพื่อเสริมสร้างข้อมูลและ หลักฐานให้เป็นไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน

๒.ควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ งานวิจัยในลักษณะนี้ให้มาก ๆ เพราะจะได้ ร่วมกันสร้างองค์ความรู้ปราชญ์ท้องถิ่นให้เด็ก เยาวชนและคนทั่วไปได้เล็งเห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมใน การสืบทอดความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่นไปสู่อนุชนรุ่นต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัย

๑.ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาคุณค่าปราชญ์ท้องถิ่นให้ครบทุกสาขาอาชีพ ในจังหวัดแพร่เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและสังคม

๒.ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเวทีกลาง เพื่อให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลที่สัมพันธ์สอดคล้องกันทุกฝ่าย และเผยแพร่ให้ทราบทั่วไปเพื่อให้ปราชญ์ ท้องถิ่นเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นเข้าสู่สังคม ด้านวิชาการต่อไป